

VEGYESEK.

Thury György ménese 1566-ban. Salm Miklós gróf 1565-ben megvásárolta Thury György palotai kapitány egész ménesét, mely mintegy 140 derék csikóból állott. A ménest aztán akkori szokás szerint komphoz kötve akarta a Dunán átusztatni. A víz hideg lévén, a szilaj csikók úgy megvadultak, hogy még a kompot is fölborították. Salmnak tehát várnia kellett, míg a Duna befagy. Ez megesvén, Győrbe hajtatta a lovakat. Onnét kér 1566. január 22-én (Köz. pénz. levélt. Hungr. fasc. 14,350.) vám- és harminczadmentes útlevelet, hogy a 140 csikót Stomfára, másik méneséhez hajthassa. Kérését azzal támogatja, hogy a csikókkal nem akar nyereszkeskedni, hanem derék paripákat nevel majd belőlük. Győrből Bruckba, onnét Marcheggen át Pozsonyba, aztán Sellye felé Stomfára akarja a csikókat hajtani. Az útlevelet valószínűleg meg is kapta.

Dr. Takáts S.

Borkivitel Lengyelországba 1572-ben. Miksa király már azelőtt is megengedte, 1572. január 5-én pedig újra útlevelet (Hungarica fasc. 14,361.) állított ki Constantin osztrógi herceg részére, hogy Sopron tájékaról 12 nehéz szekér bort, felső Magyarországból pedig 18 szekérrel, összesen tehát 30 szekérrel, vám- és harminczadmentesen szállíthasson évenként további intézkedésig (usque ad beneplacitum) Lengyelországba.

Dr. T. S.

Kassa küzdelme a szepesi kamarával 1652/3-ban. A kassai bíró és a tanács 1652. aug. 12-ikére az összes tagokat gyűlésre hívta, melyen a bíró a következőket adta elő: Szeretettel megkövetjük kegyelmeteket, hogy a takarás idején gyűjtöttük föl; de oly fontos dolgok történtek, a miket tudtukra kell adnunk. U. i. Aszalay István úr, ő felsége pozsonyi kamarájának egyik tanácsosa, a felső kamarának, a vagy talán egyenesen ő felsége utasításából alájövé, felszólította a négy várost, (Lőcse, Eperjes, Bártfa, Kisszeben), hogy a jövő évi taksát emeljék föl és adják meg előre, fizetni akarván a végbelieket. Lőcse városa a 3 várost és Kassát is felszólította, hogy ez ügyben Eperjesen gyűlést tartsanak. Ekkor azt feleltük Lőcsének, hogy eddig még semmi felszólítást nem kaptunk, tehát nem szükséges a gyűlésen részt vennünk.

De nem sokára megérkezett ide is Aszalay levele, hogy az előre ígért 2000 frtnak hátralékban levő ezer frtján kívül még harmadfélezer frtnyi auctiót (fölemelést) adjunk. Mire azt feleltük: igaz, hogy az ezer

frtot is megigértük, de ő felségével a quártélyok építése felől oly kegyelmes biztosítást kaptunk, hogy mivel számtalan sok költség kell az építkezéshez, az ezer frtot se fizessük s most mi a többinek leszállítását akarjuk kérni.

Aszalay nehezteléssel csodálkozott rajta, hogy semmit nem akarunk adni s minket vetett okul, hogy a többi város is vonogatja magát s két káptalanbeli személyt küldött hozzánk, hogy valóban nem akarjuk-e az 1000 frtot megfizetni. Erre azt üzentük ő kegyelmének: hogyha megtartatunk privilegiumainkban, ha nem nyugtalanítatunk a helyőrséggel és azoknak való quártélyépítéssel, nem tartozunk annyi drabantnak szabad szállással, nem lesz kiváltságolva annyi ház és fundus, czéheink szabadsága ellen nem munkálkodnak mind generális uraimék háta megett, mind pedig a kapukon czéhbe sem vett mesteremberek, jószágainkat nem pusztítják a sok szállók etc.: az ezer forinton felül is adunk. Meg is adtuk az ezer frtot.

Csak ezt várta Aszalay uram. Még a mai napon mészárszéket állít a czaigházba s a kamara házba kocsmát indít, ki akarván tétetni a czégért is két lépésnyire a ház előtt. Holott ő felsége néhány nap előtt méltóságos pecsétje alatt kiadta, hogy a régi szokás szerint, de czégér nélkül fogja fentartani az italmérést. Aszalay uram pedig azt állítja, hogy ő felsége rendelkezéséből cselekedett úgy.

Ezeket meghallgatván a közgyűlés, határozatul kimondja, hogy a taxa dolgát approbálja, a korcsma dolgában értésére kell adni Aszalaynak vagy a kamarának, hogy a czégér itt új dolog s ő felsége is úgy határozott, hogy mivel a czaigházban 60 év óta van italmérés, ezután is fennmarad, de czégér nélkül. Ha azelőtt bármit kívánt is tőlünk ő felsége, mindenkor autonomice legkegyelmesebben requirált, most pedig semmi comissióját nem látjuk, miért is nem mondhatjuk, hogy a czaigház előtt czégér álljon. Ha pedig Aszalay uram kitéteti s a mészárszéket felállítja, két káptalanbeli személyt vivén oda, ünnepélyesen tiltakozunk s a generális uraimék előtt is, ő felségét pedig kérni fogjuk, szabadságunkat oltalmazza meg. Ha pedig nem jutunk sikerre, a palatinust, mint a távollévő király helyettesét fogjuk derekasan megtalálni és ő felsége itthon levő haditanácsosát, kitől származott a minapi irat is a kimérés dolgában.

A generálishoz Nyereggyártó Andrást, Kállay Mihályt, Szöcs Györgyöt, Károlyi Lőrinczet küldik. Mosdósyhoz pedig fürmender Szentkirályi Sebestyén, Lehótz Kristóf, Szabó András és Feldmajor Kristóf uraimékat nyomban ki is küldték, kik előbb a kamarán jelentek meg.

Másnap aug. 13-ikán a kiküldöttek jelentik, hogy Mosdósy azt felelte, hogy ő a kamarának csak egy tagja, magától választ nem adhat, hanem tudtul adja a kamarának kívánságukat, mert ennek rendeletéből állították fel a mészárszéket. Mire a fürmender a jelenlévő káptalani személyek előtt ünnepélyesen tiltakozott s felmutatta ő felsége levelét. A generálisnál éppen midőn odamentek, jelen volt Aszalay is, ezért ő nga hivatkoz-

ván rá, hogy Aszalay hivatása ő felsége folyó hasznát őrizni, kényszeríté, hogy ő feleljen. Mire ez azt mondta, hogy a felső kamara utasítása szerint járt el.

Igy lévén a dolog, a közgyűlés a palatinushoz, s ha ő nga akarni fogja a hadi tanácshoz, követekül Kroner Györgyöt és Püspöky Istvánt választották. Ezek útjukról szept. 7-ikén a következőket jelentik: Innen nagy sietséggel Pozsonyba értünk, a hol azonban nem találtuk palatinus úr ő Nagyságát, egytől is, mástól is értekeztünk, hol legyen, de nem tudták megmondani. Beteges állapottal lévén, Horváth Györgyhöz mentünk s a tanács levelét megadván neki, azt mondá, hogy a palatinus úr másnap megérkezik, mikor is minden haladék nélkül megtaláltuk őt s a mézsárszék és koresma dolgát és levelünket tehetségünk szerint eleibe adtuk. Mire azt mondá, hogy sem Aszalaynak, sem a kamarának nem volt joga azt cselekedni s ajánlotta magát ő Nagysága, hogy e dologban a felső kamarát requirálja, sőt commitálja a kamarának, hogy eféle ő felsége decretumaival ellenkező dolgot ne injungáljon, sőt revocálja Aszalay uramat praepositumjátul. Amint hogy meg is cselekedte ő Nagysága, sőt azt mondta, miért azonnal le nem vágattuk azon czégért és ha valakin valami esett volna is azonközben, mentesek lettünk volna tőle, mivel szabadságunkban praktikal. Azonban odajövéen ő felségének egyik kamarása, Vataj Uram ő kegyelme s megértvén panaszunkat s látván az ő felsége bellicum decretumát, azt mondá, hogy nem hiheti, hogy Aszalay azt látta volna, mert úgy ismeri, hogy akkor nem procedált volna igyekezetében. Midőn azt feleltük, hogy látta, azt mondá, miért hogy praeter-eálta kegyelmetek a felső kamarát, ott is solicitálhatta volna azon dolgot. Mire meg is feleltünk.

Annak felette mind az itt való nemes kamarának, mind Aszalay Uramnak inhibitorio iratott ő nagysága. A mézsárszék dolgában pedig így resolválta magát, hogy bizonyos okokból el kellenék haladni arról való derekas válasznak, mindazonáltal azon lészen ő nagysága, hogy arról való választ is minél hamarább tehessen s el se mulatja. In reliquo mindenben kegyelmességét ajánlja ő nagysága a nemes városnak.

A szept. 10-iki jegyzőkönyvből kitűnik, hogy ugyanezen időtájban még egy összeütközése is volt a városnak a kamarával, u. i. a megelőző napon Deblinger Simon a kamarát arra kérte, hogy néhai Nebeszt János javait pecsételje el. Noha a kamarának semmi köze a dologhoz, Mosdósy uram elpecsételte a város szabadságának nagy sérelmére. A város ünnepélyesen protestál az ellen, hogy azon civilis házhoz ne nyuljon és mivel már megtette, az ellen is protestálnak s ha kár lesz belőle, a nemes kamara lássa.

Szept. 12-ikén a senatus ismét foglalkozik ez ügygyel s jegyzőkönyvbe iratja, hogy mivel a czaigházbeli koresma dolgában se Aszalay, se a kamara a palatinus levelére nem akarja magát resolválni, azon solemniter protéstálnunk kell.

Szept. 30-ikán a közgyűlés a következőket határozza: Mivel Aszalay a czégért levétetni nem akarja, a nemes tanács a keresztény választott községgel együtt, mind az ő felsége kegyelmes decretumához, mind a palatinus úr assecuratiójához tartván magát, hathatós üzenettel küldjék fürmender Baros Miklós, Croner György, Püspöky István és Károly Lőrincz uraimékat a község nevével Aszalayhoz és a kamarára, hogy a czégért vétessék le. Ha pedig nem akarják levenni, a nádori parancs erejénél fogva menjen a czaigház eleibe Nádaskay Szabó János és Scholcz. János egy bizonyos alkalmas időben a város drabantjaival és egy horoggal rántsák le azon czégért. Hogy pedig valami bajok ne legyen azon drabantoknak, minden czéhből bizonyos ifjú mesterek rendeltessenek a város házához, kik ha valami támadás történék, segítségül fussanak a drabantoknak. Annakfölötte, hogy Bornemissza ő nagysága valami violentiának ne vélje azon cselekedetet, a deputatus menjen el hozzá is s jelentse, hogy a decretumok alapján szabadságunkat oltalmazzuk s nem háborúságot csinálunk.

A mint határoztak, úgy is cselekedtek.

Okt. 2-ikán Sándor Miklós, a szepesi kamara fiskálisa két fősze mélylyel megjelenván bíró uram házában, így szólt: Nemzetes Aszalay uram minden időbeli szolgálatját ajánlja s izeni, hogy a szepesi kamarával és ő felsége egyéb híveivel egyetemben ezelőtt körülbelül 1 órával nagy szomorú szívvel látta, hogy a város drabantjai egy becsületes tanácsbéli emberrel a bíró uram házából elindulván nagy hosszú dorongra felvert horoggal és feltekert puskákkal hatalmasul reámentenek az ő felsége czaigházára, kit oppositiónak is magyarázhatnának, és az ő felsége czégéret lerántották ő felsége méltóságának és híveinek nagy sérelmére, amint-hogy a lerántott czégér most is a földön hever, kérdi azért a kamara és Aszalay uram az „édes“ bíró uramtól, ha az ő parancsából történt-e ez. A bíró erre így felelt: Édes jóakaró uram, noha rövid, de igen fontos és disputálásra való a kegyelmed előterjesztése s ha időm volna hozzá és a dolog úgy kívánna, megdisputálnám, kik legyenek ő felsége hívei és mire való az oppositóról való megemlékezés. Avagy nem oly hívei vagyunk-e mi ő felségének, mint kegyelmelek, akik évenként esküvéssel újítjuk hűségünket, kegyelmelek meg csak egyszer esküszik meg ő felségének. De ezek nem mostanra valók lévén, abban hagyom, hanem csak azt felelem, hogy az én házamtól mentek ugyan el a drabantok a város-házához fizetések felvételére. A kik pedig a czégért levonták, a mind kegyelmed mondja, kérdje meg kegyelmed azokat, ki parancsolatjából cselekedték.

Igy kiélesedvén a kamara és Kassa közt a küzdelem, a király gróf Kueffstein Ádám György királyi kamarást, bécsi kamarai tanácsost és Felső-Magyarország részére kiküldött királyi biztost bízta meg az ügy békés elintézésével. Ez elé a város a következő, jogain ejtett sérelmeket terjeszti: Köszönik ő felségének, hogy a kamarától felállított mézsárszéket

megszüntette, de kéri, hogy a fegyverházban levő korcsmát is vitesse el és a királyi hivatalnokokon és tűzéreken kívül senki részére ne legyen szabad bort, sört és más szeszes italokat árulni.

A kisebb sérelmekről hallgatnak, csak a nagyobbakat sorolják föl, úgymint: az árumegállító jognak Eperjesre áttételét, az ágyuöntőháznak és egy háznak, melyeket Bethlen elfoglalt, a felső-magyarországi kapitányok házához való csatolását, a katolikusok és helvét hitvallásuak néhány házának lefoglalását, melyek után a közterheket nem viselik, miáltal a várost adóktól és robotmunkától fosztották meg. Az is jelentékeny sérelem, hogy valahányszor a káptalanbeli egyházi személyeket ő felsége vagy a generális a felső részek által tartott részleges országgyűlésre meghívja, a beszállástól és más terhektől mentesek akarnak lenni. A határban fekvő réteket és mezőket a katonaság, minden díjfizetés nélkül elfoglalja, sőt a város jobbágyaival takarítatják be a termést. A 200 főnyi őrség és még azonfelül való szállásokért semmit sem fizet a kapitány. A katonaság a czéhek sérelmére ipart úz, a nélkül, hogy a terheket viselné, sőt az alkapitány ilyen nem czéhes műveseket házában tart. A katonák, főképen a nősek, holmi csavargó szolgálkat és szolgálkat tartanak házuknál s őket az igazságszolgáltatástól elvonják. A katonaság a kapuknál a polgároktól is vámot vesz mindháromnál s ha nem fizetnek, szidják, verik őket. A katonák feleségei mások földjeit elfoglalták s ott élelmiszereket termelnek. Bár a katonáknak éppen az lenne a feladatuk, hogy védjék őket, úgy bánnak velök, mintha esküdt ellenségeik volnának. A megye, kivált mióta a legutóbbi pozsonyi országgyűlés a város szabadságait megszorította, szokatlan adókat szed, a várost a jogszolgáltatásban akadályozva.

Kueffstein Ádám 1653. febr. 15-ikéről Szent-Keresztről a következőképen válaszol nekik: A felső-magyarországi kapitánynyal e pontokat megbeszélvén, a mi a mezőket és legelőket illeti, mivel más kapitányoknak is van ilyen, ez máskép nem lehet. Hanem aratás és kaszálás után a polgárok marhája minden fizetés nélkül ott legelhet. A mi a katonák iparúzését illeti, a régi szokás, azonban se a kapitány, se más tisztviselő ne engedje meg, hogy készítményeikkel a város kapuin belül kereskedjenek. Nem engedi meg: hogy a katonák vámot szedjenek a kapukon, hogy szökött szolgálkat és szolgálkat tartsanak s hogy a mezőkön garázdálkodjanak, azt sem engedi meg, hogy az alkapitány műveseket tartson házában. Egyéb sérelmeikkel az országgyűléshez forduljanak. Különbön kész ezen dolgokban bármikor segítségükre lenni.

Kerekes György.